

Rekabette Uluslar arası İlişkiler

OECD İle Olan İlişkiler

Rekabet, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı'nın (OECD) ilgilenmekte olduğu göze çarpan konular arasındadır. OECD'nin rekabetle ilgili konulardan sorumlu organı Rekabet Komitesi, her yıl sırasıyla Şubat, Haziran ve Ekim aylarında üç toplantı düzenlemektedir. Rekabet Komitesi, yalnızca üye devletler ve gözlemcilere değil, üye olmayan devletlere de açık olan bir Küresel Rekabet Forumu düzenlemektedir. Rekabet Komitesi ayrıca iki Çalışma Grubuna sahiptir (düzenleme ve rekabetle ilgilenen 2 no'lu Çalışma Grubu ile işbirliği ve rekabetle ilgilenen 3 no'lu Çalışma Grubu). Rekabet Komitesi, Ticaret Komitesi'yle birlikte, ticaret ve rekabet konusunda ortak bir Çalışma Grubunun sahibidir. Rekabet Komitesi, toplantılarda yapılan tartışmaları komite raporları, en iyi uygulamaya ilişkin yuvarlak masa tartışmaları ve politika özetleri olarak hazırlamaktadır. Rekabet Komitesi, OECD Konseyi tarafından kabul edilmesi gereken tavsiye kararlarının da hazırlığını gerçekleştirmektedir..

Rekabet Kurumu 1998 yılından bu yana OECD toplantılarına katılmaktadır. Bu anlamda, Rekabet Kurumu, yıllık raporunun İngilizce bir özetini Rekabet Komitesi'ne sunmaktadır. Ayrıca, Rekabet Kurumu, yazılı ülke katkıları sunmak kadar, Rekabet Komitesi'nin hazırladığı raporlar ve tavsiye kararları için görüş hazırlamak suretiyle, Rekabet Komitesi toplantılarındaki faal katılımcılardan biri olmak için uğraş vermiştir.

Rekabet kurumu, Rekabet Komitesi toplantıları sırasında tartışılan aşağıdaki konular hakkında yazılı ülke katkıları hazırlamıştır:

- o Bankalara ilişkin Düzenlemelerde Rekabetin Rolünü Artırmak (1998)
- o Ortak Girişimler (2000)
- o Karayolu Taşımacılığına İlişkin Düzenleme ve Rekabet meseleleri (2000)
- o Eğitim Programları: Deneyim Alışverişi (2001)
- o Kamu Sektörü Tarafından Gerçekleştirilen Pazar Faaliyetlerinin Düzenlenmesi (2004)
- o FMH ve Biyoteknoloji (2004)
- o Yapısal Ayrım: Türk Deneyimi (2004)
- o Sağlık Sektöründe Rekabet ve Düzenleme (2004)
- o Piyasanın Yıkıcı Bir Şekilde Kapatılması (2004)
- o Vaka Çalışması: Denizcilik Sektöründeki Türk Deneyimi (2004)
- o Yapısal Ayrım: Devamı (2005)
- o Birleşmelerin Gözden Geçirilmesinde Sınır Ötesi Hukuki Çözümler (2005)
- o Demiryolu Endüstrisinde Yapısal Reform (2005)
- o Sonradan Değerlendirme (2005)
- o Haklı Gösterilebilir Rekabet (2005)
- o İkame Hizmetinin Düzenleme Üzerindeki Etkisi (2005)
- o Giriş Engelleri (2005)
- o Maliyetin Altında Satış Kanunları ve Düzenlemeleri (2005)
- o Özel Hukuk Anlamındaki Hukuki Çözümler: Aktarma Savunması, Dolaylı Alıcının Dava Hakkı; Zararların Tanımı (2006)
- o İmtiyazlar (2006)

- o Kartellerin Anlaşmaya İlişkin Doğrudan Delil Olmaksızın Kovuşturulması (2006)

Rekabet Komitesi aynı zamanda üye devletlerin rekabet hukuku ve politikalarına ilişkin eşit statüdekilerin gerçekleştirdiği gözden geçirme sürecini de yürütmüştür. Bu bağlamda, OECD'ye Üye Devletlerin ve üye olmayan Devletlerin ekonomik performansları ve rekabet politikaları zaman zaman Teşkilat tarafından tetkik edilmiş ve/veya incelenmiştir. Türkiye de zaman içerisinde benzer gözden geçirmeler yaşamıştır ve bunların rekabete ilişkin en sonuncusu, 18 Şubat 2005 tarihinde düzenlenen OECD Küresel Rekabet Forumu'nda tartışılan "Türkiye'nin Rekabet Hukuku ve Politikası'na İlişkin Gözden Geçirme Raporu" (Gözden Geçirme Raporu)'dur. Söz konusu rapor, Türkiye'nin rekabet hukuku ve politikasını ayrıntılı bir şekilde değerlendirmiştir.

Gözden Geçirme Raporunun özeti, Türk rekabet politikasının son zamanlardaki durumunu göstermek açısından yararlı olabilir:

"Bu Rapor, son üç yıl boyunca Türkiye'deki rekabet hukuku ve politikasının gelişimini ve uygulanmasını değerlendirmektedir. Daha geniş bir düzenleyici reform çalışmasının bir parçası olarak 2002 yılında hazırlanan OECD raporunun ardından gelmektedir. Önceki Raporda, Türk Rekabet Kurumu'nun, 1997 yılının sonlarında faaliyetlerine başlamasından bu yana iyi bir başlangıç yapmış olduğu tespit edilmiştir. Kurum, 2002 yılından bu yana mükemmel bir ilerleme kaydetmeyi sürdürmüş olup, Türkiye'nin en etkili ve en iyi idare edilen kurumlarından biri olarak ün yapmıştır. Misyonunu enerjiyle, tahayyül gücüyle ve bütünlüğünü koruyarak takip etmiş ve iş topluluğundaki liderlerin saygısını ve desteğini kazanmıştır. En önemlisi, Türk ekonomisini, rekabete dayalı ve tüketici refahına yönelmiş piyasa mekanizmalarına daha fazla dayanma yönünde ileriye götürmede kritik öneme sahip bir rol oynamıştır."

Kurum, Kanun'un uygulanmasına yönelik çalışmalarında Gözden Geçirmenin bulgularına büyük önem vermektedir.

UNCTAD İle Olan İlişkiler

Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı (UNCTAD) , Rekabet Politikasına büyük önem veren uluslararası örgütlerden biridir. Kısıtlayıcı ticari uygulamalar üzerine yapılan çalışmalar ve kısıtlayıcı ticaret engellerine ilişkin çok taraflı davranış kuralları ile ilgili görüşmelerden sonra BM Genel Meclisi 1980'de Kısıtlayıcı Ticari Uygulamaların Kontrolü için Çok Taraflı Olarak Kararlaştırılmış Adil İlkeler ve Kurallar Bütünü 'nü (İlkeler ve Kurallar Bütünü) kabul etmiştir.

İlkeler ve Kurallar Bütünü; Hükümetlerarası Rekabet Hukuku ve Politikası Uzmanlar Grubu tarafından her yıl, BM Gözden Geçirme Konferansları tarafından her beş yılda bir gözden geçirilmektedir. **14-18 Kasım 2005 tarihinde Antalya'da İlkeler ve Kurallar Bütünü'nün Tüm Yönlerini Gözden Geçirme konusundaki Beşinci Birleşmiş Milletler Konferansı düzenlenmiştir.**

Gelişmekte olan ülkelere ve geçiş ülkelerine rekabet kurallarını kabul etme ve uygulama çalışmalarında yardımcı olmak UNCTAD'ın başlıca faaliyetleri arasındadır. UNCTAD teknik destek sunmakta ve bu ülkelerin bu konularda kapasitelerini artırmalarına yardımcı olmaya

çalışmaktadır. UNCTAD'ın bu bağlamdaki faaliyetlerinden biri Rekabete İlişkin Model Kanun 'dur.

DTÖ İle Olan İlişkiler

Rekabet Politikası, Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) ile yapılan müzakerelerde bir özel ilgi konusu olmuştur. Singapur Bakanlar Zirvesi (1996), Ticaret ve Rekabet Politikasının "Singapur Konuları" olarak adlandırılan konulardan biri olduğunu belirlemiş ve buna yüksek derecede önem vermiştir. Doha Kalkınma Gündemi (2001) de Rekabet Politikasına ve bunun uluslararası ticaret ile karşılıklı ilişkisine önem vermiştir. Cancun Bakanlar Toplantısı'nda (Eylül 2003) karşılaşılan çıkmazın ardından DTÖ Genel Konseyi, 2004 ortasında, Ticaret ile Rekabet Politikası Arasındaki Etkileşimi müzakerelerin dışarısında tutmaya karar vermiştir. Ancak DTÖ halen, Genel Konsey'e rapor veren "Ticaret ve Rekabet Politikası arasındaki Etkileşime Dair Çalışma Grubu" (WGTC)P adında bir çalışma grubu düzenlemektedir. Uluslararası ticaret ile rekabet politikası arasındaki çok bariz karşılıklı ilişkiyi göz önüne alan Kurum, WGTC)P tarafından düzenlenen Bakanlar Düzeyindeki Toplantılara ve uluslararası uzman toplantılarına katılmıştır.

2002'de bir Başbakanlık genelgesi ile DTÖ'deki müzakerelere ilişkin ulusal hazırlıklarda etkili işbirliğini sağlamak ve ulusal görüşleri belirlemek için bir DTÖ ile Koordinasyon Kurulu oluşturulmuştur. Kurum, Koordinasyon Kurulu'nun bir üyesidir. Koordinasyon Kurulu'nun ilk toplantısında, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'ndan, Kurum'dan, Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı'ndan ve Devlet Planlama Teşkilatı'ndan temsilciler içeren ticaret ve rekabete ilişkin bir çalışma grubu oluşturulmuştur. Cancun Bakanlar Konferansı'ndan önce Kurum temsilcileri Şubat ve Mayıs 2003'te WGTC)P toplantılarına katılmışlar ve bu toplantılarda yapılan tartışmalara dayanarak çalışma grubu tarafından dikkate alınması için rekabet hakkında olası bir çerçeve anlaşmaya ilişkin bir Kurul Görüşü hazırlanmıştır. Kısaca Kurul Görüşü, şeffaflık, ayrımcılık yapmama, usul adaleti, bariz kartellerin yasaklanması gibi bağlayıcı ilkelere dayanan ve gelişmekte olan veya az gelişmiş ülkelerin gereksinimlerini dikkate alan DTÖ içerisinde olası bir çerçeve anlaşma yapılması lehindedir. Ticaret ve rekabet konusunun müzakerelerin dışında bırakılmış olmasına rağmen, Kurum devam eden çalışmalar hakkında bilgi sahibi olmak için Koordinasyon Kurulu'nun toplantılarına katılmaya devam etmektedir. Ayrıca Uluslararası İlişkiler Müdürlüğü halen DTÖ'deki güncel gelişmeleri takip etmektedir. DTÖ de Ticaret Politikası Gözden Geçirme Mekanizması (TPRM) adında eşit statüdekiler tarafından gerçekleştirilen bir gözden geçirme mekanizması yürütmektedir. OECD'nin eşit statüdekiler arasındaki gözden geçirme mekanizmasının aksine TPRM tüm üyeler için zorunludur. Münferit üyelerin çok taraflı ticaret sisteminin işleyişi üzerindeki, yakın tarihli bir temsil döneminde dünya ticaretindeki payları olarak tanımlanan etkileri gözden geçirmelerin sıklığına karar verilirken belirleyici unsur olacaktır. Ticaret yapan ilk dört üye (AB, ABD, Japonya ve Kanada) her iki yılda bir gözden geçirmeye tabi olacaktır. Sonraki 16 üye her dört yılda bir gözden geçirilecektir. Diğer Üyeler, her altı yılda bir gözden geçirilecektir. İstisna olarak az gelişmiş Üye ülkeler için daha uzun bir süre belirlenebilir. Türkiye bu gözden geçirmeye dört yılda bir tabi olacaktır. OECD'nin eşdeğer gözden geçirmesine kıyasla, TPRM, ticaret politikaları ve uygulamalarına ve bunların çok taraflı ticaret sisteminin işleyişi üzerindeki etkilerine odaklanmaktadır; bu nedenle rekabete ilişkin kısım genellikle bütün bir gözden geçirme raporunun bir bölümünü oluşturmaktadır. Türkiye 1994, 1998 ve son olarak 2003'te TPRM'nin gözden geçirmesine tabi olmuştur. Son gözden geçirme 2002'de yapılmak zorundaydı; ancak DTÖ Sekreterliğinin yoğun iş yükü nedeniyle 2003 (17-19 Aralık 2003) gündemine dahil edildi. 2003 yılına ait gözden

geçirmede Telekomünikasyon Kurumu'nun ve Rekabet Kurumu'nun rekabet soruşturmalarındaki örtüşen sorumluluklarına ilişkin eleştiriler mevcuttu ve rekabet endişelerinin bulunduğu konularda hangi kurumun gerçek yetkiye sahip olduğuna dair daha fazla açıklık istenmekteydi. Bunların dışında rekabet kurallarıyla ilgili çok az eleştiri yer almaktaydı.

Kaynak: Rekabet Kurumu